

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Øieblikket Nr. 10

Citation: Kierkegaard, Søren: "Øieblikket Nr. 10", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 , s. 1r. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oi10-txt-shoot-ida12213f7-53da-48e4-be29-24bfff22cc5a.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Min Opgave.

»Jeg kalder mig ikke en Christen, siger ikke mig selv at være en Christen.« Det er dette jeg bestandigt maa gjentage, hvad Enhver, der vil forstaae min, ganske særlige Opgave, maa øve sig i at kunne fastholde.

Ja, jeg veed det nok, det lyder næsten som et Slags Galskab i denne christne Verden, hvor Alle og Enhver er Christen, hvor det at være Christen er Noget, som da naturligviis Enhver er: at der En siger om sig selv: jeg kalder mig ikke en Christen; og En, hvem Christendommen i den Grad beskjeftiger, som den beskjeftiger mig.

Men anderledes kan det ikke være; det Sandere maa altid tage sig ud som en Art Galskab – i Vrøvlets Verden; og at det er en Vrøvlets Verden, hvori jeg lever, at den er det blandt andet ogsaa just ved dette Vrøvl, at saadan udendvidere Enhver er Christen: det er vistnok.

Dog forandre mit Udsagn, hverken kan, vil eller tør jeg – ellers vilde der maaskee ogsaa indtræde en anden Forandring: at den Magt, en Almagt er det, som særligen bruger min Afmagt, slog Haanden af mig og lod mig seile i min egen Sø. Nei, forandre mit Udsagn hverken kan, vil eller tør jeg; jeg kan ikke tjene disse Legioner af næringsdrivende Gavtyve, jeg mener Præsterne, som ved at forfalske Bestemmelsen Christen have, for Næringsbrугets Skyld, faaet Millioner og Millioner Christne: jeg er ikke en Christen – og uheldigviis, jeg kan gjøre det aabenbart, at de Andre ere det heller ikke, ja, endnu mindre end jeg; thi de indbilde sig at være det, eller de tillyve sig at være det, eller de (som Præsterne) indbilde Andre, at de ere det, hvorved Præste-Næringsveien bliver florerende.

Det Synspunkt jeg har at udvise og udviser, er af en saadan Eiendommelighed, at jeg i Christenhedens 1800 Aar ganske bogstavelig intet Analogt, intet Tilsvarende har at holde mig til. Ogsaa saaledes – lige over for 1800 Aar – staaer jeg ganske bogstavelig ene.¹

-
1. Anm. Forsaa vidt jeg har gjort en criticerende Bemærkning i Forhold til »Apostelen«, da er herved Følgende at observere. 1) Jeg er fuldkommen i min Ret; thi Apostelen er kun et Menneske. Og min Opgave fordrer at forfølges indtil det Yderste; findes der i Apostelens Forkyndelse end det Mindste, der kunde forholde sig til, hvad der i Aarhundredernes Løb er blevet det al sand Christendom fortærende Sophistiske: saa maa jeg gjøre Anskriget, at ikke Sophisterne udendvidere beraabe sig paa Apostelen. 2) Er det af stor Vigtighed især for Protestantismen, for at bøde paa den uhyre Forvirring, Luther har afstedkommet ved at vende Forholdet om og egentlig criticere Christus ved Paulus, Mesteren ved Discipelen. Jeg derimod har ikke criticeret Apostelen, som var jeg selv Noget, jeg der ikke engang er en Christen; det jeg har gjort er: at holde Christi Forkyndelse ved Siden af Apostelens. 3) Eet er intellectuelt at kunne gjøre en dialektisk sand Bemærkning, noget Andet at ville forkleine, svække Apostelen, hvad jeg vistnok er saa langt fra som Nogen.
(tilbage)

Den eneste Analogie jeg har for mig er: Socrates; min Opgave er en socratisk Opgave, at revidere Bestemmelsen af det at være Christen: selv kalder jeg mig ikke en Christen (holdende Idealet frit), men jeg kan gjøre aabenbart, at de Andre ere det endnu mindre.

Du Oldtidens ædle Eenfoldige, Du det eneste Menneske, jeg beundrende anerkjender som Tænkere: det er kun Lidt, der er opbevaret om Dig, blandt Mennesker den eneste sande Intellectualitetens Martyr, lige saa stor qua Charakter som qua Tænkere; men dette Lidet hvor uendelig Meget! Hvor jeg, bort fra disse Batailloner af Tænkere, som »Christenhed« stiller i Marken under Navn af christelige Tænkere – thi ellers har der dog i Aarhundredernes Løb levet i Christenhed nogle ganske enkelte betydelige Tænkere – kan længes efter blot en halv Time at kunne tale med Dig!

Det er i et Dyb af Sophistik »Christenhed« ligger, langt, langt værre end da Sophisterne florerede i Grækenland. Disse Legioner Præster og christelige Docenter, de ere alle Sophister, ernærende sig – her er jo ifølge Oldtiden Sophistens Charakteristiske – af at bilde Dem, som Intet forstaae, Noget ind og saa at gjøre dette Menneske-Tal til Instantsen for, hvad Sandhed, hvad Christendom er.

Men jeg kalder mig ikke en Christen. At dette er meget generende for Sophisterne, forstaaer jeg meget godt, forstaaer meget godt, at de langt hellere saae, at jeg med Pauker og Trompeter forkyndte mig selv at være den eneste sande Christen, forstaaer ogsaa meget godt, at man forsøger, usandt, at fremstille min Optræden saaledes. Men man narrer mig ikke! I en vis Forstand er jeg saare let at narre; jeg er næsten blevet narret i ethvert Forhold hvori jeg har været – men saa har det været, fordi jeg selv har villet det. Naar jeg ikke selv vil: er der i min Samtid Ingen, som narrer mig, et afgjort Politie-Talent, som jeg er.

Altsaa man narrer mig ikke: jeg kalder mig ikke en Christen. I en vis Forstand synes det saa let nok at blive mig qvit; thi de Andre ere jo saa alle ganske anderledes Karle, de ere sande Christne. Ja, ja, saaledes synes det. Men det er ikke saaledes; thi just fordi jeg ikke kalder mig en Christen, er det umuligt at blive mig qvit, mig, der saa har den forbistrede Egenskab, at jeg, just ogsaa ved Hjælp af at jeg kalder mig ikke en Christen, kan gjøre det aabenbart, at de Andre ere det endnu mindre.

O, Socrates! Havde Du med Pauker og Trompeter forkyndt Dig som den meest Vidende, vare Sophisterne snart blevne færdige med Dig. Nei, Du var den Uvidende; men Du havde tillige den forbistrede Egenskab, at Du (just ogsaa ved Hjælp af, at Du selv var den Uvidende) kunde gjøre aabenbart, at de Andre vare endnu mindre Vidende end Du, de vidste ikke engang, at de vare Uvidende.

Men som det gik Dig (efter hvad Du siger i Dit »Forsvar«, som Du ironisk nok har kaldet den grusomste Satire over en Samtid) at Du derved paadrog Dig mange Fjender, ved at gjøre det aabenbart, at de vare Uvidende; og som man paaduttede Dig, at Du selv maatte være, hvad Du kunde vise, at de Andre ikke vare, og derfor i Misundelse fattede Nag til Dig: saaledes er det ogsaa gaaet mig. Det har reist Forbittrelse mod mig, at jeg kan gjøre aabenbart, at de Andre ere endnu mindre Christne end jeg, som dog er saa meget forholdende mig til Christendom, at jeg sandt seer og vedgaaer, at jeg ikke er en Christen. Og man vil paanøde mig, at dette, at jeg ikke er en Christen, kun er en skjult Form for Hovmod, at jeg vel maa være, hvad jeg kan vise de Andre ikke ere. Men dette er en Misforstaaelse, det er aldeles sandt: jeg er ikke en Christen; og det er en overilet Slutning, at fordi jeg kan vise, at de Andre ikke ere Christne, at jeg derfor selv maa være det, lige saa overilet som af, at En er fE ½ Qvarteer høiere end Andre strax at slutte ergo er han 6 Alen.

* *

Min Opgave er at revidere Bestemmelsen: Christen. Der lever kun eet eneste Menneske, som har Forudsætninger til at kunne levere en virkelig Kritik over min Arbeiden: det er mig selv. Der var derfor noget Sandt i, hvad allerede for en Deel Aar siden nuværende Provst Kofoed-Hansen sagde til mig i Anledning af at han havde paatænkt at levere en Kritik over Afsluttende Efterskrift, at han, ved at læse den i Afsluttende Efterskrift indeholdte Kritik over den tidligere Forfatter-Virksomhed, opgav at ville criticere, hvor Forfatteren var den Eneste, der kunde præstere en virkelig Kritik. Nei, der er i Samtiden ikke en Eneste, som har Forudsætninger til at kunne levere en Kritik over min Arbeiden. Den Eneste, der leilighedsviis har sagt et sandere Ord om min Betydning, er Prof. R. Nielsen; men dette Sande har han haft fra privat Samtale med mig.

Naar nu saa competente Instantser som fE Dhr. Israel Levin, Davidsen, Siesby, ~~eller saa modnede Aander som Redakteur Bille~~, eller saa uomtaagede Tænkere som Grüne, eller saa aabne Charakterer som Anonymer o: s: v: – naar alt Sligt skal, og lige over for en saa vel underrettet Domstol som Publikum, bedømme en saadan Eiendommelighed: følger det af sig selv, at det maa blive til – ja til hvad det er blevet til, hvad der kun smerter mig paa det lille Folks Vegne, der ved saadant Forhold virkelig gjøres latterligt qua Folk.

Men selv om een eller anden dog adskilligt bedre Underrettet paatager sig at ville sige Noget om mig og min Opgave: det bliver egentligen ikke til Andet, end at han, efter et flygtigt Blik paa Mit, nu i en Fart finder eet eller andet Tidligere, hvilket han erklærer for at være Tilsvarende.

Paa den Maade bliver det alligevel ikke til Noget. Hvad et Menneske med mit Otium, min Flid, mine Evner, min Dannelse (hvad jo Biskop Mynster har givet mig Attest for paa Prent) har anvendt ikke blot 14 Aar men i Grunden hele sit Liv paa, det Eneste han har levet og aandet for: at saa een eller anden Præst, høist en Professor, ikke skulde behøve mere end et flygtigt Blik for at kunne vurdere det, er dog en Taabelighed. Og at hvad der i den Grad har været særligt mærket, at det strax har haft Stempleet »den Enkelte – jeg er ikke en Christen«, hvad ganske vist ikke er forekommet i Christenhedens 1800 Aar, hvor Alt er stemplet »Menighed, Samfund – jeg er en sand Christen«: at saa een eller anden Præst, høist en Professor, strax skulde finde en Analogie hertil, er ogsaa en Taabelighed; ved et omhyggeligere Eftersyn vilde han netop opdage, at det er en Umulighed. Men det er det man ikke finder Umagen værd, man foretrækker et flygtigt Blik paa Mit og et lige saa flygtigt paa det Tidligere, og saa har man strax Analogier nok for Mit, hvad

Publikum strax kan forstaae.

Dog er det som jeg siger: der er i Christenhedens 1800 Aar aldeles intet Tilsvarende, intet Analogt til min Opgave; det er i »Christenhed« første Gang.

Det veed jeg, veed ogsaa, hvad det har kostet, hvad jeg har lidt, hvilket dog kan udtrykkes ved eet eneste Ord: jeg var aldrig som Andre. O, i Ungdommens Dage af alle Qvaler rædsomste, intensiveste: ikke at være som Andre, aldrig at leve nogen Dag uden smerteligt at mindes om, at man ikke er som Andre, aldrig at kunne løbe med i Flokken, Ungdommens Lyst og Glæde, aldrig frit at kunne give sig hen, altid, saasnart man vilde vove det, smerteligt mindet om Lænken, Særskilthedens Afsondring, der, indtil Fortvivlelse smerteligt, skiller En fra Alt hvad der hedder menneskelig Liv og Munterhed og Glæde. Sandt, man kan ved de frygteligste Anstrengelser stræbe at skjule over, hvad man i den Alder forstaaer som sin Vanære, at man ikke er som de Andre; det kan maaskee til en vis Grad lykkes: men Qvalen er dog alligevel i Hjertet; og det er dog kun til en vis Grad, saa en eneste Uforsigtighed kan hævne sig frygteligt.

Med Aarene forvindes saa vistnok denne Smerte mere og mere; thi alt som man mere og mere bliver Aand, smerter det ikke, at man ikke er som Andre, Aand er just: ikke at være som Andre.

Og saa kommer da maaskee endelig et Øieblik, hvor den Magt, som saaledes engang har – ja, saa syntes det stundom – næsten mishandlet En, forklarer sig og siger: »har Du Noget at beklage Dig over, synes det Dig, at jeg, i Sammenligning med hvad der gjøres for andre Mennesker, har forfordolet Dig, om jeg end – af Kjerlighed – har maattet forbitte Dig Din Barndom, baade Din tidligere og sildigere Ungdom, synes [det] Dig, at jeg har narret Dig ved hvad Du fik i Stedet?« Og dertil kan saa kun Svaret blive »nei, nei, uendelige Kjerlighed«, medens dog vistnok Menneskenes Mængde i høieste Grad vilde betakke sig for Det, jeg paa en saa kvalfuld Maade er blevet.

I saadanne Qvaler som mine opdrages nemlig et Menneske til at kunne bære at være en Offret; og den uendelige Naade, der vistnes og vises mig, er at være udseet til at være en Offret, at være udseet dertil, ja, og saa Eet endnu, under Almagts og Kjerlighedens samvirkende Indflydelse at være udviklet til at kunne fastholde, at dette er den høieste Grad af Naade, som Kjerlighedens Gud kan vise mod Nogen, derfor kun mod de Elskede.

Min kjere Læser, Du seer, det gaaer ikke løs paa Profitten; det bliver først Tilfældet efter min Død, naar de eedfæstede Næringsdrivende ville tage ogsaa mit Liv til Indtægt for Saltmads-Tønden.

Christendommen ligger saa høit, at Det, den forstaaer ved Naade, er hvad alle Profane (procul, o procul este profani) ville af Alt meest betakke sig for. Løgne-Præsterne eller Præsterne faae Naaden forvandlet til Aflad; Naaden bestaaer i, at Mennesket har, ganske ligefrem, Profit af Gud, og Præsten Profit af Menneskene, hvem han indbilder dette, indbydende dem med Christi Ord »kommer hid Alle«, hvilke Ords sande Betydning er, at Indbydelsen unegteligt er til Alle, men at det, naar det kommer til Stykket, og det skal staae fast, hvad det er Christus indbyder dem til (i Efterfølgelse at blive en Offret) og dette ikke gjøres om til Noget, som behager Alle: saa vil det vise sig, som i Samtidigheden med Christus, at Alle af Alt meest betakke sig for dette, og at kun ganske undtagelsesviis en ganske sjelden Enkelt følger Indbydelsen, og af disse Enkelte atter kun en ganske Enkelt følger Indbydelsen saaledes, at han fastholder, at det er uendelig, en ubeskrivelig Naade, der vises ham: at offres. En ubeskrivelig Naade; thi det er den eneste Maade, paa hvilken Gud kan elske et Menneske og være elsket af et Menneske; men det er jo en uendelig Naade, at Gud vil det og vil tillade det. Saa blæse være med, at der, for en Forsigtigheds Skyld, for at fjerne alt Profant, er anbragt som Mellembestemmelse: at blive offret. Og det vilde ogsaa næsten være væmmeligt, lummert, qualmt, benauende, at det at være elsket af Gud og at turde elske ham, skulde, aandløst, fæisk, belæmres med, at man havde Profit deraf!

Du menige Mand! Det nye Testamentes Christendom er noget uendelig Høit, men vel at mærke ikke saaledes det Høie, at det forholder sig til Forskjellen mellem Menneske og Menneske i Henseende til Begavethed o: D.: Nei, det er for Alle. Enhver, ubetinget Enhver – hvis han ubetinget vil, vil ubetinget hade sig selv, vil ubetinget finde sig i Alt, lide Alt (og det kan jo Enhver, hvis han vil): saa er dette uendelig Høie tilgængeligt for ham.

Du menige Mand! Jeg har ikke afsondret mit Liv fra Dit; Du veed det, jeg har levet paa Gaden, er kjendt af Alle; videre, jeg er ikke blevet til Noget, tilhører ingen Stands Egoisme: saa hvis jeg tilhører Nogen, maatte jeg tilhøre Dig, Du menige Mand, Du som dog engang, forlokket af En, der, tjenende Dine Penge, affectede at ville Dit Vel, har været villig nok til at finde mig og min Tilværelse latterlig, Du som dog mindst af Alle har Grund til at være utaalmodig over eller burde være uskjønsom ved, at jeg er med, hvad de Fornemmere

snarere have haft Grund til, fordi jeg ikke afgjort har sluttet mig til dem, men kun holdt en løs Forbindelse med dem.

Du menige Mand! Jeg dølger det ikke for Dig, at efter mine Begreber er det at være Christen noget saa uendelig Høit, at der (hvad baade Christi Liv bekræfter, naar man agter paa hans Samtid, og hvad hans Forkyndelse, naar man tager den nøie, antyder) bestandigt kun ere Enkelte, som naaer det: dog er det muligt for Alle. Men Eet besværges jeg Dig for Gud i Himlens Skyld og ved Alt hvad Helligt er, flye Præsterne, flye dem, disse Afskyelige, hvis Næringsvei er at forhindre Dig i endog blot at blive opmærksom paa hvad sand Christendom er, og derved at forvandle Dig, omtaaget af Galimathias og Sandsebedrag, til hvad de forstaae ved en sand Christen, et betalende Medlem af Statskirke, Folkekirke o: D:. Flye dem; kun at Du da passer paa at betale dem villigt og prompt hvad Penge de skal have. Med hvem man foragter, maa man da for ingen Priis have Penge-Mellemværende, at det maaskee skulde hedde, det var for at slippe for at betale, at man flyede dem. Nei, betal dem dobbelt, at Din Uenighed med dem ret kan blive tydelig: at Det, der beskjeftiger dem, slet ikke beskjeftiger Dig, Pengene; og at derimod Det, der ikke beskjeftiger dem, beskjeftiger Dig uendeligt, Christendommen.